

Sprawozdanie z sympozjum naukowego we Florencji

W dniach 22 - 24 września 1971 roku odbyła się we Florencji polsko-włoska konferencja naukowa, poświęcona ruchom heretyckim w Polsce i we Włoszech w XVI - XVII wieku („Movimenti ereticali in Italia e in Polonia nei secc. XV - XVII”), Jej organizatorem ze strony włoskiej był Istituto Nazionale di Studi sul Rinascimento, na którego czele stoi prof. Mario Salmi, ze strony polskiej zaś Instytut Filozofii i Socjologii PAN. Nie sposób tu nie wspomnieć o wiceprzewodniczącym Istituto Nazionale prof. Eugenio Garinie, znakomitym badaczu filozofii i kultury Renesansu, oraz o wypróbowanym przyjacielu naszego kraju, wybitnym znawcy historii filozofii średniowiecznej prof. Tullio Gregorym, dzięki których poparciu i życzliwości konferencja doszła do skutku. Wzięli w niej udział przede wszystkim przedstawiciele florenckiego środowiska naukowego, jak również kilkunastu przedstawicieli innych włoskich ośrodków naukowych, zajmujących się ruchami heretyckimi.

Ze strony polskiej w sympozjum uczestniczyła dziewięcioosobowa delegacja reprezentująca zarówno instytuty humanistyczne PAN (z Instytutu Filozofii i Socjologii pojechali do Florencji: dr J. Domański, doc. doc. Z. Ogonowski, W. Seńko i L. Szczucki, który kierował pracami przygotowawczymi do sympozjum; z Instytutu Historii: prof. J. Tazbir, który przewodniczył całej delegacji), jak i Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego. Zorganizowało ono wyjazd dalszych czterech uczestników konferencji, mianowicie: prof. J. Gierowskiego (UJ), mgra S. Piwki (SGPiS), dra J. Ślaskiego (UW) i doc. W. Urbana (WSN w Kielcach). Referaty i komunikaty wygłoszone przez polską delegację dotyczyły w głównym stopniu problemów związanych z działalnością i ideologią Braci Polskich zarówno w XVI, jak i w XVII stuleciu. Tak więc doc. L. Szczucki mówił o stanie wiedzy i dalszych perspektywach badawczych w tym zakresie, doc. Z. Ogonowski o racjonalizmie socyniańskim, prof. J. Tazbir o dziejach tego ruchu po śmierci Fausta Socyna, dr J. Domański zaś zajął się jednym z jego utworów (*Brevis explicatio*). Komunikat doc. W. Seńki dotyczył pojęcia Kościoła w Polsce XV wieku na tle ówczesnych ruchów koncyliarystycznych. Był on więc poświęcony niejako prażródłom reformacji, w problematykę początków Oświecenia wchodził natomiast komunikat prof. J. Gierowskiego, mówiący o pietyzmie śląskim na przełomie XVII i XVIII wieku. Zagadnień ściśle szesnastowiecznych dotyczyły komunikaty mgra S. Piw-

ki o irenizmie A. Frycza-Modrzewskiego, dra J. Ślaskiego na temat polskich przekładów dzieł B. Ochina, a wreszcie doc. W. Urbana traktujący o nikodemizmie doby Renesansu i reformacji w Europie śródkowoschodniej. Ten ostatni komunikat miał swój odpowiednik po stronie włoskiej w wystąpieniu prof. Salvatore Caponetto, który scharakteryzował oblicze nikodemizmu włoskiego. Pozostałe wystąpienia gospodarzy dotyczyły tzw. procesu rzymskiego Savonaroli z 1551 r. (ks. prof. Romeo De Maio), rekonstrukcji słynnych „tez” antytrynitarza włoskiego Mikołaja Paruty (dr Valerio Marchetti), a wreszcie niektórych aspektów działalności bazylijskiego drukarza Pietro Perny (dr Antonio Rotondò).

Szczegółowy program konferencji, z którego wynika, iż na trzy dni obrad (w tym jedno wolne popołudnie) przypadło aż 13 referatów oraz komunikatów, ukazuje jasno, iż na właściwą dyskusję pozostawiono stosunkowo niewiele czasu, co należy uznać za pewien mankament omawianego sympozjum. Pozwoliło ono jednak na zaprezentowanie najnowszych polskich osiągnięć badawczych w zakresie studiów nad heterodoksją XVI i XVII wieku, jak również na konfrontację postaw metodologicznych oraz wymianę doświadczeń naukowych. Należy podkreślić, iż włoscy uczeni wyrażali się z dużym uznaniem o dorobku „polskiej szkoły” historyków socynianizmu; znalazło to swój wyraz zarówno w zagajeniu konferencji, dokonanym przez profesorów M. Salmiego i E. Garina, jak i w wystąpieniach dyskusyjnych. Szczególnie wysokiej oceny doczekał się nasz dorobek w zakresie edycji tekstów źródłowych do dziejów antytrynitaryzmu. Popularyzacji polskich osiągnięć w tej dziedzinie służyła wystawa książek, otwarta 24 września 1971 roku (Libreria Commissionaria Sansoni), a zorganizowana przez Ośrodek Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN. Umożliwiła ona włoskim badaczom zakup wielu interesujących ich pozycji z zakresu dziejów polskiego socynianizmu.

Delegacja polska została przyjęta zarówno przez władze municypalne Florencji (w osobie zastępcy syndyka miasta), które urządziły z tej okazji koktajl w Palazzo Vecchio, jak i przez władze samorządowe. Mianowicie Presidente della Provincia di Firenze podejmował nas w Palazzo Riccardi. Ze szczególnie serdecznym przyjęciem spotkaliśmy się na Facolta di Magistero miejscowego uniwersytetu; w trakcie przeprowadzonych z pracownikami Instytutu Historycznego tej uczelni rozmów omawiano sposoby zacieśnienia i pogłębienia polsko-włoskich kontaktów naukowych. Kwestie te były również głównym tematem rozmów przeprowadzonych z kierownictwem Istituto Nazionale di Studi sul Rinascimento. Wykazało ono daleko idącą serdeczność i życzliwość, zobowiązując się m.in. — w imieniu Instytutu — do publikacji (w języku włoskim lub francuskim) wszystkich referatów i komunikatów wygłoszonych podczas naszego sympozjum. Uzgodniono również program następnej konferencji polsko-włoskiej: ma się ona odbyć w przyszłym roku w Warszawie i dotyczyć zagadnień magii, astrologii i religii w Polsce i we Włoszech XVI wieku.

J.T.